

KUTSESTANDARD

Konservaator, tase 8

Kutsestandard on dokument, milles kirjeldatakse tööd ning töö edukaks tegemiseks vajalike oskuste, teadmiste ja hoiakute kogumit ehk kompetentsusnõudeid

Konservaator, tase 8 kutsestandard on aluseks täiendusõppe õppekavade koostamisele ning isikute kompetentsuse hindamisele kutse andmisel.

Kutsenimetus	Eesti kvalifikatsiooniraamistiku (EKR) tase
Konservaator, tase 8	8

Võimalikud spetsialiseerumised ja nimetused kutsetunnistusel	
Spetsialiseerumine	Nimetus kutsetunnistusel
Arhiivi ja raamatukogu pabermaterjalide konserveerimine	Arhiivi ja raamatukogu pabermaterjalide konservaator, tase 8
Köite konserveerimine	Köitekonservaator, tase 8
Maali konserveerimine	Maalikonservaator, tase 8
Monumentaalmaali konserveerimine	Monumentaalmaali konservaator, tase 8
Paberalusel kunstiteoste konserveerimine	Paberalusel kunstiteoste konservaator, tase 8
Puidu konserveerimine	Puidukonservaator, tase 8
Segamaterjalidest objekti konserveerimine	Segamaterjalidest objekti konservaator, tase 8
Tekstiili konserveerimine	Tekstiilikonservaator, tase 8

A-osa KUTSEKIRJELDUS

A.1 Töö kirjeldus
<p>Konserveerimine on interdistsiplinaarne kutseala. Konserveerimise eesmärk on parendada ja/või stabiliseerida materiaalse kultuuripärandi objektide seisundit, säilitades samaaegselt maksimaalselt võimalikus ulatuses nende esteetilise, ajaloolise ja füüsilise terviklikkuse.</p> <p>Konservaator on spetsialist, kelle teadmised, oskused, kogemused, hoiakud ja haridus võimaldavad osaleda kultuuripärandi säilitamisel ja tagada selle kasutamist praegustel ja tulevastel põlvkondadel. Konservaatori kompetents on määratletud materjali- või objektipõhise spetsialiseerumisega.</p> <p>Konservaator planeerib ja teostab objekti uuringuid, konserveerimist ja restaureerimist, ning vastutab nimetatud tööde teostamise ja dokumenteerimise eest.</p> <p>Konservaator lähtub oma töös kutse-eeetika normidest, konserveerimise põhiprintsiipidest (pööratavus, töötlemise sobilikkus ja hädavajalikkus, minimalism ja kvaliteet), objekti ohutu käsitlemise ja rahvusvahelise parima praktika tavadest andes oma panuse kultuuripärandi mõistmiseks selle esteetilise ja ajaloolise tähtsuse ja füüsilise terviklikkuse osas.</p> <p>Konservaator, tase 8 on erialase ettevalmistusega ning praktiliste kogemustega tippspetsialist, kes töötab iseseisvalt ja omal vastutusel. Koostab, hindab ja juhivad vajadusel kõrge säilivusriskiga objektide ja kollektsioonide konserveerimisprojekte. Kogub ja analüüsib erialast informatsiooni, koostab ning hindab konserveerimis- ja restaureerimismetoodikaid.</p>

Konservaatori kutsealal on lisaks konservaator, tase 8-le järgmised kutsed:

Konservaator, tase 6 on erialase ettevalmistusega, kuid väheste praktiliste kogemustega töötaja, kes järgib oma tööülesannete täitmisel täpselt etteantud juhiseid ning võib vajada vahetut juhendamist. Kogub ja analüüsib erialast informatsiooni. Vastutab talle antud tööülesannete täitmise eest.

Konservaator, tase 7 on erialase ettevalmistusega ning praktilise kogemusega vastutav spetsialist, kes töötab iseseisvalt. Juhendab vajadusel konservaatoreid, praktikante jne.

Kogub ja analüüsib erialast informatsiooni ning koostab vajadusel säilitus- ja konserveerimisalaseid juhiseid.

Konservaatori kutsel on järgmised spetsialiseerumised:

Arhiivi ja raamatukogu pabermaterjalide paberikonservaator tegeleb käsi- ja/või trükikirjas vormistatud paberalusel dokumentide, raamatute sisuplokkide jms konserveerimisega, mis võivad olla ka koloreeritud.

Köitekonservaator tegeleb köidetud või õmmeldud kõva- ja pehmeaaneliste trükitud või käsikirjaliste arhiividokumentide, raamatute, albumite, perioodika- ja jätkväljaannete-, jms köite konserveerimisega. Köited võivad sisaldada illustratsioone ja kokkuvolditud lisalehti jms. Köitekonservaator teeb lihtsamaid paberiparandusi.

Maalikonservaator tegeleb erinevates maalitehnikates (nt õli-, akrüül-, tempera- või segatehnikas) valminud lõuend-, puit-, vineer-, masoniit- vms. alusel (va paberalusel) tahvelmaalide ning ikoonide konserveerimisega.

Monumentaalmaali konservaator tegeleb erinevatele aluspindadele (nt krohv, puit, lõuend) teostatud suuremõtmeliste sein- ja laemaalide ning arhitektuursete maalingute konserveerimisega.

Paberalusel kunstiteoste konservaator tegeleb loominguilise tegevuse tulemusel erinevates tehnikates (graafika-, trüki-, manuaal- ja maali tehnikad jms) valminud paberalusel kunstiteoste konserveerimisega.

Puidukonservaator tegeleb monoliitsete etnograafiliste puitesemete, puitkonstruktsioonide, mööbli ning eriotstarbeliste puidust objektide (skulptuurid, mudelid jms) konserveerimisega.

Segamaterjalidest objekti konservaator tegeleb vähemalt kahest erinevast põhimaterjalist koosneva eseme konserveerimisega, mis ei liigitu mõne teise siintoodud spetsialiseerumise alla. Põhimaterjalid on järgmised: metall, klaas, keraamika, puit, nahk, kips, kivim.

Tekstiili konservaator tegeleb esemete konserveerimisega, mille põhimaterjaliks on tekstiil (nt lipud, vaibad, rõivad, sisustus- ja kirikutekstiilid, aksessuaarid jms).

A.2 Tööosad

A.2.1 Objekti uurimine

- 1) Materjali ja tehnikate määramine
- 2) Seisundi analüüsimine
- 3) Ajaloolise uuringu teostamine

A.2.2 Dokumenteerimine

- 1) Seisundi visuaalne jäädvustamine
- 2) Objekti ja selle seisundi kirjeldamine
- 3) Konserveerimiskava koostamine
- 4) Konserveerimistöde kirjeldamine
- 5) Säilituskava koostamine

A.2.3 Töökoha organiseerimine ja tööohutuse tagamine

- 1) Töökoha korraldamine
- 2) Objekti säästev ja ohutu käsitlemine
- 3) Tööohutuse tagamine

A.2.4 Konserveerimistöde maksumuse arvestamine

- 1) Materjali- ja tööajakulu planeerimine
- 2) Materjali- ja tööajakulu järelarvestamine

<p>A.2.5 Objekti märgistamine ja ettevalmistamine eksponeerimiseks, hoidmiseks või transportimiseks</p> <p>1) Ümbrise valmistamine, objekti pakkimine ja märgistamine</p> <p>A.2.6 Juhendamine, juhtimine ja nõustamine konserveerimis- ja säilitamisalastes küsimustes</p> <p>1) Eriala praktikantide/konservaatorite juhendamine</p> <p>2) Nõustamine</p> <p>3) Juhtimine</p> <p>A.2.7 Konserveerimise praktiline teostamine</p>
<p>A.3 Töö keskkond ja eripära</p> <p>Olenevalt spetsialiseerumisest võib konserveaator töötada sise- ja/või välistingimustes. Töös tuleb järgida tervisekaitse- ja ohutusnõudeid ning kasutada isikukaitsevahendeid. Konserveaator puutub kokku kemikaalide, hallitusseente, tolmu jm allergiat põhjustada võivate ainetega. Töö võib nõuda füüsilist pingutust ja töötamist sundasendites, tööaeg võib olla paindlik.</p>
<p>A.4 Töövahendid</p> <p>Tavaliselt kasutab konserveaator oma töös erinevaid töövahendeid, materjale ja seadmeid: traditsioonilisi käsitöövahendeid, kaasaegseid mehhaanilisi ja elektrilisi, sh eriotstarbelisi tööriistu ja seadmeid ning spetsiaalselt konserveerimistöökdeks valmistatud vahendeid ja seadmeid.</p>
<p>A.5 Tööks vajalikud isikuomadused</p> <p>Konservaatori töö nõuab head käelist osavust, korrektsust, keskendumisvõimet, rutiinitaluvust, ruumi-, värvi- ja kujunditaju, koostöövalmidust, otsustus- ja analüüsivõimet, vastutustunnet ja loogilist mõtlemist.</p>
<p>A.6 Kutsealane ettevalmistus</p> <p>Kutsealal töötamine eeldab kõrgharidust, nt järgmistel erialadel: kultuuriväärtuste konserveerimine, restaureerimine ja/või säilitamine.</p>
<p>A.7 Enamlevinud ametinimetused</p> <p>Konservaator, restauraator.</p>

B-osa KOMPETENTSUSNÕUDED

<p>B.1 Kutse struktuur</p> <p>Konservaator, tase 8 kutse taotlemisel tuleb tõendada kõik kompetentsid B.2.1 - B.2.8. Spetsialiseeruda on võimalik järgnevalt:</p> <p>Arhiivi ja raamatukogu pabermaterjalide konserveerimine</p> <p>Köite konserveerimine</p> <p>Maali konserveerimine</p> <p>Monumentaalmaali konserveerimine</p> <p>Paberalusel kunstiteoste konserveerimine</p> <p>Puidu konserveerimine</p> <p>Segamaterjalidest objekti konserveerimine</p> <p>Tekstiili konserveerimine</p>	
<p>B.2 Kompetentsid</p>	
<p>B.2.1 Objekti uurimine</p>	<p>EKR tase 8</p>
<p>Tegevusnäitajad:</p> <p>1. Selgitab visuaalsel vaatlusel välja objekti valmistamisel kasutatud materjalid ja tehnikad.</p> <p>2. Teeb või korraldab vajalikud testid objekti materjalide, kahjustuste ja üldseisundi määramiseks lähtudes objekti eripärast.</p> <p>3. Teostab objekti ajaloolise uuringu, lähtudes vajadusest.</p>	
<p>Teadmised:</p>	

1) materjalide koostis ja struktuur; 2) materjali/objekti valmistamise tehnikad ja tehnoloogiad; 3) uurimis(testi)meetodid; 4) instrumentaalanalüüside meetodid; 5) materjali/objekti kahjustusprotsessid; 6) objekti stiilid, konstruktsioonid, kaunistustehnikad ning nende ajalooline areng.	
B.2.2 Dokumenteerimine	EKR tase 8
Tegevusnäitajad: 1. Lähtudes püstitatud ülesandest jäädvustab objekti seisundi kasutades selleks objekti säästvaid ning tema eripära arvestavaid tehnilisi vahendeid (fotografeerib, skaneerib jne). 2. Kirjeldab objekti, selle kahjustusi ja üldseisundit vastavalt kehtivatele dokumenteerimise sisu- ja vorminõuetele. 3. Koostab objekti konserveerimiskava vastavalt objekti seisundile, uuringute tulemustele ja konserveerimiseesmärgile põhjendades meetodika valikut ja hinnates objekti säilivusriske. 4. Demonstreerib võimet kohandada ja arendada erinevatelt aladelt integreeritud teadmisi ülesande lahendamiseks vajalike meetodite või vahendite loomiseks. 5. Kirjeldab teostatud konserveerimistöid, meetodikaid, kasutatud materjale ja töövahendeid tööetappide kaupa arusaadavalt ja piisavalt (mis võimaldaks kogu tööprotsessi hiljem taastada). 6. Koostab objekti (vajadusel kolleksiooni) säilituskava, milles esitab soovitusel ja juhised objekti/kolleksiooni (konserveerimisjärgseks) kasutamiseks ja säilitamiseks.	
Teadmised: 1. arvuti ja fotokaamera käsitlemise põhimõtted; 2. levinumad teksti- ja fototöötlusprogrammid (nt MS Office, Libre Office jms); 3. kultuuriväärtuste (spetsialiseerumispõhiste objektide) kahjustumine; 4. kultuuriväärtuste (spetsialiseerumispõhiste objektide) optimaalsed kasutus- ja säilitustingimused 5. konserveerimiskeemia ja -bioloogia; 6. kõrgel tasemel konserveerimismeetodite, -töötluste ja töövahendite tundmine; 7. laialdased teadmised ajaloolistest ja tänapäevastest materjalidest, nende omadustest ning käitumisest väliste kahjustavate tegurite toimetel; 8. erialaterminoloogia.	
B.2.3 Töökoha organiseerimine ja tööohutuse tagamine	EKR tase 7
Tegevusnäitajad: 1. Korraldab töökoha vastavalt tööoperatsioonile ja objektile järgides tööohutus- ja hoiunõudeid. 2. Valib sobivad töövahendid ja materjalid lähtudes objektist ja konserveerimiskavast. 3. Hooldab töövahendeid ja abimaterjale järgides hooldusjuhendeid. 4. Valib töötervishoiunõudeid ning objekti mõõtmeid ja kaalu arvestades optimaalse tööpinna. 5. Paigutab ja käsitleb objekti ohutult lähtudes objekti eripärast ning säilitusnõuetest. 6. Järgib ohutustehnika, seadmete kasutamise, kemikaalide käsitlemise jms nõudeid. 7. Kasutab üld- ja isikukaitsevahendeid, järgides töötervishoiu nõudeid.	
Teadmised: 1) töökoha organiseerimist ning tööohutust käsitlevad materjalid; 2) esmaste pääste- ja isikukaitse vahendite kasutusjuhendid; 3) kemikaalide käitlemise ja ohutuse nõuded; 4) kultuuriväärtuste kahjustumine ning säilitus- ja hoiunõuded; 5) seadmete kasutusjuhendid.	
B.2.4 Konserveerimistööde maksumuse arvestamine	EKR tase 7
Tegevusnäitajad: 1. Planeerib (eelarvestab) objekti ja/või kolleksiooni konserveerimiseks vajaliku materjali- ja tööajakulu. 2. Järeelarvestab materjali- ja tööajakulu vastavalt teostatud konserveerimistööde sisule ja mahule.	
Teadmised: 1) majandusarvestuse alused.	

B.2.5 Objekti märgistamine ja ettevalmistamine eksponeerimiseks, hoidmiseks või transportimiseks	EKR tase 8
<p>Tegevusnäitajad:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Valmistab (vajadusel tellib) objekti formaadile, kaalule, konstruktsioonile, seisundile ja muudele eripäradele vastava (eksponeerimis)ümbrise (nt paspartuu, maalitagune, toestik jms) ja paigaldab selle objektile ohutult järgides eksponeerimis- ja hoiunõudeid. 2. Pakib objekti hoidmiseks või transportimiseks, valides objekti formaadile ja konstruktsioonile vastava ümbrismaterjali ning pakkemeetodi ja kasutab seda objektile ohutult. 3. Märgistab objekti kasutades arhiivipüsivaid materjale. 	
<p>Teadmised:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) ümbriste valmistamisel kasutatavad materjalid ja töövahendid; 2) kinnitamismeetodid (sh liimivaba); 3) ümbriste konstruktsiooni-, eksponeerimis- ja hoiunõuded; 4) arhiivipüsivusnõuetele vastavad märgistusvahendid. 	
B.2.6 Juhendamine, juhtimine ja nõustamine konserveerimis- ja säilitamiselastes küsimustes	EKR tase 8
<p>Tegevusnäitajad:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Juhendab konservaatoreid ja kutseala praktikante kindlustades tööülesannete kvaliteetse ja õigeaegse täitmise. 2. Koostab õppe- ja juhendmaterjale ning objektide ja kogude säilitus- ja eksponeerimisalaseid juhiseid lähtudes standarditest, õigusaktidest ja heast tavast. 3. Juhib konserveerimisprojekte ja/või tööühma. Kogub tööülesannete kvaliteetseks ja õigeaegseks täitmiseks vajalikku informatsiooni, analüüsib, täpsustab ja interpreteerib seda. 4. Kohaneb kiiresti muutuvate olukordadega, organiseerides ümber enda ja juhendatavate tööd. 5. Mõjutab positiivse tööühkonna tekkimist, julgustades juhendatavaid avatusele, toetades arengut ja püüdlikkust, osavõtlikkust ja vastastikust tunnustamist. 6. Korraldab vajadusel koostööd teadlastega objekti uurimisel ja tulemuste analüüsimisel. 7. Esineb rahvusvahelistel seminaridel/konverentsidel/töötubades. 8. Osaleb valdkonna rahvusvahelistes koostööprojektides ja/või eksponeerib konserveeritud objekte 9. Avaldab erialaseid kirjutisi. 	
<p>Teadmised:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) suhtlemispsühholoogia alused; 2) projektijuhtimise alused; 3) konserveerimis- ja säilitamiselane seadusandlus, standardid, normatiivid; 4) kultuuripärandi (või kitsamalt oma spetsialiseerumisega seotud objekti/materjali) säilitusteooria ja -praktika. 	
B.2.7 Konserveerimise praktiline teostamine	EKR tase 7
<p>Tegevusnäitajad:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Valmistab objekti ette (vajadusel demonteerib), lähtudes objekti eripärast ja konserveerimiskavast. 2. Valmistab töölahuse(d) ja -materjalid, lähtudes objekti eripärast ja konserveerimiskavast. 3. Puhastab (sh vajadusel desinfitseerib) objekti sõltuvalt objekti eripärast ja konserveerimiskavast. 4. Parandab objekti arvestades selle valmistamistehnoloogiat ja valitud konserveerimismeetodeid. 5. Viimistleb ja vajadusel monteerib objekti, lähtudes objekti eripärast ja konserveerimiskavast. 	
<p>Teadmised:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) konserveerimismaterjalid; 2) töövahendid; 3) tehnoloogiad ja meetodid; 4) töölahuste retseptuur. 	
B.2.8 Konservator, tase 8 kutseline käitumine ja tegutsemine	EKR tase 8
<p>Tegevusnäitajad:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Kasutab oma töös digioskuste osaoskusi Info haldamine, Suhtlemine digikeskkondades, Sisuloome ja Turvalisus (vt lisa 1 Digioskused). Lisaks kasutab veebipõhiseid koostöövahendeid, näiteks info ja dokumentide talletus veebi, kalendrid, sotsiaalmeedia, õppekeskkonnad ja mobiilirakendused, arvestades turvalise veebikoostöö ja pilveteenuste kasutamise põhimõtteid. 2. Osaleb edukalt meeskonnatöös ja oskab säilitada väärikust osaledes erinevates dialoogides. 	

3. Väljendab ennast selgelt nii kõnes kui kirjas.
4. On avatud kaastöötajatel tekkivatele küsimustele ning probleemide lahendamisel abivalmis.
5. Osaleb valdkonna arendamises, tehnoloogia ja töövahendite/võtete täiustamisel.
6. Juhindub oma töös konservaatori kutse eetikast.
7. Valdab eesti keelt tasemel B2; ühte võõrkeelt tasemel B2, ühte võõrkeelt tasemel A2 (vt lisa 2 Keelte oskustasemete kirjeldused).

Teadmised:

- 1) tööohutus;
- 2) töösuhteid reguleerivad õigusaktid;
- 3) meeskonnatöö ja suhtlemispsühholoogia alused.

Hindamismeetod(id):

Seda kompetentsi hinnatakse teiste kutsestandardis toodud kompetentside hindamise käigus.

C-osa ÜLDTEAVE JA LISAD

C.1 Teave kutsestandardi koostamise ja kinnitamise kohta ning viide ametite klassifikaatorile	
1. Kutsestandardi tähis kutseregistris	19-21042021-2.3/8k
2. Kutsestandardi koostajad	Annes Hermann, Tartu Kõrgem Kunstikool Ülle Jukk, Muinsuskaitseamet Merike Kallas, Eesti Kunstiakadeemia Eve Keedus, Rahvusarhiiv Marike Laht, SA Eesti Vabaõhumuuseum Jaan Lehtaru, Rahvusarhiiv Margit Pajupuu, Eesti Kunstimuuseum Heige Peets, SA EVM Konserveerimis- ja digiteerimiskeskus Kanut Silli Peedosk, Tartu Kõrgem Kunstikool Ruth Tiidor, Rahvusarhiiv Ülle Vahar, Eesti Rahva Muuseum
3. Kutsestandardi kinnitaja	Kultuuri Kutsenõukogu
4. Kutsenõukogu otsuse number	21
5. Kutsenõukogu otsuse kuupäev	21.04.2021
6. Kutsestandard kehtib kuni	05.12.2026
7. Kutsestandardi versiooni number	8
8. Viide Ametite Klassifikaatorile (ISCO 08)	2651 Kujutavad kunstnikud
9. Viide Euroopa kvalifikatsiooniraamistikule (EQF)	8
C.2 Kutsenimetus võõrkeeles	
Inglise keeles	Conservator, level 8
Vene keeles	консерватор
C.3 Lisad	
Lisa 1 Digioskused	
Lisa 2 Keelte oskustasemete kirjeldused	